

SCENARIUSZ II. ZRABOWANE. WYKORZENIONE.

Odzyskane, nieświadome, wykorzenione. Powojenne losy zrabowanych dzieci

ETAP EDUKACYJNY

szkoła ponadpodstawowa

CZAS TRWANIA

godzina lekcyjna

SŁOWA KLUCZOWE, NAJWAŻNIEJSZE POJĘCIA, PROBLEMY

nazizm, rasa aryjska, nazistowska polityka rasowa, germanizacja, niemiecka polityka okupacyjna na ziemiach polskich, kradzież dzieci, restytucja dzieci, przesiedlenia i przymusowa migracja, zbrodnie wojenne, ludobójstwo

ZAKRES TEMATYCZNY

Polityka demograficzna i rasowa nazistowskich Niemiec, działania władz polskich na rzecz restytucji zrabowanych dzieci

CELE

Po zakończeniu lekcji uczeń potrafi:

- wskazać główne założenia polityki rasowej nazistowskich Niemiec,
- omówić proces restytucji dzieci zrabowanych z Polski,
- przedstawić współczesną ocenę prawną procedury „kradzieży” dzieci.

METODY I ŚRODKI DYDAKTYCZNE, MATERIAŁY

teksty źródłowe, materiał filmowy

FORMY PRACY

praca pod kierunkiem, dyskusja, elementy wykładu, praca w grupach, analiza tekstu

WPROWADZENIE

1. Jako wprowadzenie do lekcji nauczyciel wygłasza krótki wykład na temat założeń nazistowskiej teorii rasowej oraz sposobów prowadzenia przez niemieckie władze okupacyjne polityki pozyskiwania „rasowo odpowiednich” dzieci.

Wskazówka

Jeżeli lekcja stanowi kontynuację poprzedniego scenariusza, można pominąć tę część i od razu przejść do punktu 2.

2. Kontynuując wykład, nauczyciel przedstawia sytuację panującą w Polsce oraz Niemczech tuż po zakończeniu wojny. W przypadku Polski zwraca szczególną uwagę na sytuację ludności cywilnej, powroty pracowników przymusowych oraz jeńców wojennych, a w przypadku Niemiec, na inicjatywy władz okupacyjnych, które obliczone były na pomoc osobom przymusowo przesiedlonym, robotnikom przymusowym i jeńcom obozów koncentracyjnych.

Nauczyciel powinien omówić, kim byli dipisi (DP, displaced persons) oraz na czym polegały zadania UNRRA (United Nations Relief and Rehabilitation Administration – Administracja Narodów Zjednoczonych do spraw Pomocy i Odbudowy).

PRACA Z MATERIAŁEM ŹRÓDŁOWYM / BURZA MÓZGÓW

Wskazówka

Jeżeli lekcja stanowi kontynuację poprzedniego scenariusza, tę część należy realizować jako sprawdzenie zadania domowego (pkt. 9 tamtego scenariusza).

3. Nauczyciel dzieli uczniów na grupy 2–4-osobowe i rozdaje im teksty źródłowe (załącznik nr 1). Zadaniem uczniów jest zapoznanie się z materiałami, a następnie na forum klasy, w formie burzy mózgów, odpowiedzenie na pytania:
 - W jaki sposób dzieci wywiezione do Niemiec mogły wrócić do Polski? W jaki sposób zgłaszały swoją chęć powrotu do kraju?
 - Co działo się z młodszymi dziećmi, które znajdowały się w niemieckich rodzinach adopcyjnych?
 - Według jakiego klucza fałszowano dane osobowe zrabowanych dzieci?
 - Kto prowadził poszukiwania zrabowanych dzieci z Polski?

Nauczyciel podsumowuje wypowiedzi uczniów.

PRACA Z TEKSTEM ŹRÓDŁOWYM / BURZA MÓZGÓW

4. Nauczyciel kontynuuje wykład, zwracając uwagę na kwestię 200 tys. dzieci, które zostały odebrane rodzicom przez okupacyjne władze niemieckie.
5. Następnie nauczyciel przedstawia uczniom tekst źródłowy (załącznik nr 2) i stawia przed nimi pytanie, zapraszając do dyskusji:
 - Jak, w oparciu o obejrzany film oraz przeczytany tekst źródłowy, należy ocenić proceder „kradzieży” dzieci? Czy zawsze jest to zbrodnia ludobójstwa – tak jak definiuje to Konwencja ONZ z 1948 roku – czy może, szczególnie w przypadku małych dzieci, które nie pamiętają swoich rodziców, jak i dzieci, które trafiły do kochających rodzin adopcyjnych, należy ocenić to zjawisko bardziej łagodnie?

Nauczyciel podsumowuje odpowiedzi uczniów.

PODSUMOWANIE

6. Jako podsumowanie nauczyciel w formie miniwykładu przedstawia uczniom status prawny, który mają zrabowane dzieci w Niemczech.

Sugestia

Interpretację przyjmowaną przez niemieckie sądy można wykorzystać jako głos w dyskusji, o której mowa w pkt. 5 scenariusza.

Pomocnym w przygotowaniu tego wykładu jest artykuł *Dzieci porwane przez III Rzeszę bez prawa do odszkodowań. „Wielka niesprawiedliwość”*, przygotowany w ramach śledztwa prowadzonego przez dziennikarzy Deutsche Welle i Interii – <https://bit.ly/3L4RFpB> [dostęp: 27.03.2022 r.].

WYKŁAD (OPCJONALNY)

6. Nauczyciel przedstawia sylwetkę Romana Hrabara i jego pracę, jako Pełnomocnika Rządu Polskiego ds. Rewindykacji Dzieci Polskich, który w latach 1947–50 zajmował się sprowadzaniem do kraju dzieci zrabowanych przez nazistów.

Pomocnym w przygotowaniu tego wykładu będzie tekst K. Kaczorowskiej, *W większości nieodyskane. Powojenne losy polskich „zrabowanych” dzieci*, [w:] *Zrabowane. Wykorzenione. Losy dzieci odebranych rodzinom przez niemieckie władze okupacyjne podczas II wojny światowej*, red. T. Skonieczny, Krzyżowa 2022, s. 16–20. Publikacja w wersji elektronicznej, dostępna na stronie www.krzyzowa.pl

Autor: Tomasz Skonieczny, Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego, www.krzyzowa.pl
Projekt: Uprooted – historia dzieci zrabowanych w czasie II wojny światowej, www.uprooted.eu, 2022

© by Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego, 2022

Niniejsze materiały edukacyjne mogą być pobierane i drukowane w niezmienionej formie (z podaniem źródła) wyłącznie w celach edukacyjnych i niekomercyjnych.